

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 25 februari 1931 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar
i lagen om allmän pensionsförsäkring.*

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft tre inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 137 i första kammaren av herr *Sandén m. fl.*, nr 196 i andra kammaren av herr *Persson* i Tidaholm *m. fl.* och nr 289 i sistnämnda kammare av herrar *Johansson* i Edsbyn och *Lundén*.

I motionerna I: 137 och II: 196, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att sådant förslag till tillägg till 7 § pensionsförsäkringslagen, att understöd, pension eller gratial från arbetsgivare till hos honom förut anställda arbetare icke må, i den mån de ej överstiga 600 kronor, tagas i betraktande vid tillämpningen av denna paragraf, måtte föreläggas 1932 års riksdag.

I motionen II: 289 har hemställts, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående sådan ändring i lagen om allmän pensionsförsäkring av den 30 juni 1913, att

a) vid beräkning av underlaget för avgiftspension för äkta makar efter mannens död åtminstone hälften av de av makarna erlagda tilläggsavgifterna må tillgodoräknas hustrun för hennes avgiftspension;

b) att grunderna för beräkning av tilläggspensionen eller understöd måtte ändras därhän, att de icke må motverka enskildas små bidrag till årliga understöd till behövande pensionstagare, eventuellt genom höjning av det belopp å vilket intet avdrag göres.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för ifrågavarande yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt gällande pensionsförsäkringslag utgår pension med viss procent å erlagda pensionsavgifter, därvid olika procenttal tillämpas för män och kvinnor. Hänsyn tages därvid till såväl grundavgifter som s. k. tilläggsavgifter. I de fall, då gift kvinna icke själv taxeras för inkomst, påföres henne endast grundavgift, även om hennes make åtnjuter inkomst av sådan storlek, att han är skyldig erlagga tilläggsavgift. Avgiftspension för sådan gift kvinna beräknas där-
Gällande be-
stämmelser.

efter endast å de av henne erlagda grundavgifterna, varemot hon icke får räkna

sig till godo av mannens guldna tilläggsavgifter. — Utöver avgiftspensionen utgår av allmänna medel ett tillägg till pensionen för pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsinkomst ej uppgår för man till 425 och för kvinna till 400 kronor. Pensionstillägget utgör för år räknat för man 225 och för kvinna 210 kronor med visst avdrag för det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst överstiger 50 kronor. För vissa familjeförsörjare, vilka äro till arbete varaktigt oförmögna, ökas pensionen, därest årsinkomsten ej uppgår för man till 425 och för kvinna till 400 kronor jämte 170 kronor för varje barn under 15 år, med särskilt pensionstillägg för barnen. Tillägget utgår med 102 kronor för varje sådant barn med visst avdrag, beroende på vederbörandes årsinkomst. I vissa fall skola understöd utgå enligt de nu angivna grunderna. Enligt 7 § pensionsförsäkringslagen skall i förenämnda avseenden såsom årsinkomst räknas all den inkomst av fast egendom, kapital eller arbete, som någon skäligen kan antagas komma att tillsvidare årligen åtnjuta. Dock skall som inkomst icke räknas avgiftspension eller, intill ett belopp av högst 300 kronor, pension på grund av frivillig försäkring enligt förevarande lag. Jämlikt 5 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen skall vid bestämmande av årsinkomst uti ifrågavarande hänseende ej medräknas understöd från Vadstena krigsmanshushus, genom flottans pensionskassa utgående pensioner till avskedade båtsmän och marinsoldater eller gratifikationer och pensioner från invalidhusfonden.

**Frågornas
behandling
t. o. m. riks-
dagen 1927.**

*Fördelning
av avgifts-
pensioner
mellan äkta
makar.*

De frågor, som beröras i de nu föreliggande motionerna, hava tidigare varit föremål för riksdagens behandling.

Frågan om förbättring i gifta och förut gifta kvinnors avgiftspensionering behandlades redan vid 1916 års riksdag. I motion nr 102 i andra kammaren yrkades utredning angående villkoren för och lämpligheten av sådan ändring i pensionsförsäkringslagen, att gift kvinna påfördes hälften av mannens pensionsavgift, i vad denna ginge utöver grundavgiften, och i motion nr 174 i samma kammare hemställdes bland annat om utredning, huruvida icke sådan ändring av de i 4 § av lagen om allmän pensionsförsäkring meddelade bestämmelser om avgiftspåföring borde vidtagas, att viss del av makarnas inkomst skulle anses belöpa å hustrun och läggas till grund för bestämmandet av hennes pensionsavgift.

Pensionsstyrelsen avgav yttrande i anledning av dessa motioner den 30 mars 1916 och hänvisade däri till erhållet uppdrag att verkställa utredning rörande möjligheten och lämpligheten av en omläggning av grunderna för pensionsavgifternas beräkning m. m.

Lagutskottet anförde i utlåtande nr 42, att då de av motionärerna påyrkade utredningarna enligt pensionsstyrelsens uttalade uppfattning fölle inom ramen av nyssnämnda uppdrag och styrelsen, såsom nämnt, själv betecknat dessa utredningar såsom önskvärda, vore enligt utskottets mening någon åtgärd från riksdagens sida i förevarande hänseende icke påkallad.

Motionerna blevo av riksdagen avslagna.

Sedan pensionsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 februari 1921 förklarat sig av vissa skäl nödsakad att låta tills vidare anstå med utredning om en förbättring i de gifta kvinnornas och änkornas avgiftspensioner, togs frågan ånyo upp till övervägande vid 1921 års riksdag.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 284, till sistnämnda års riksdag med förslag till lag om ändrad lydelse i vissa delar av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. hemställdes bland annat i motion nr 198 i första kammaren, att riksdagen måtte, med uttalande att förhöjning av folkpensioneringsavgifterna icke borde äga rum utan samtidig ändring i grunderna för deras beräknande därhän, att äkta makar finge erlægga lika avgift, avslå den kungl. propositionen.

I andra kammaren avgavs en lika lydande motion, nr 296.

Vidare yrkades, likaledes med anledning av propositionen, i motion nr 210 i första kammaren och nr 309 i andra kammaren, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om utredning, huru ökning av avgiftspensionerna måtte komma även gifta och f. d. gifta kvinnor tillgodo.

I skrivelse den 8 juni 1921, nr 287, angående förutnämnda proposition anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida icke en förbättring av gifta och förut gifta kvinnors avgiftspensionering kunde åstadkommas, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I anledning av riksdagens berörda skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t åt kommittén för socialförsäkringens organisation att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

Vid 1924 års riksdag väcktes åter motion i ämnet. I motion nr 68 i andra kammaren yrkades nämligen, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för att avgiftspensionen till äkta makar måtte tillkomma dem på sådant sätt, att mannen erhöles hälften och hustrun hälften därav.

Sedan pensionsstyrelsen i infortrat yttrande förklarat, att — då kommittén för socialförsäkringens organisation dämera anbefallts att tills vidare avbryta sitt arbete — styrelsen hade för avsikt att snarast upptaga ämnet till utredning, hemställde andra lagutskottet uti sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 18, om avslag å motionen och anförde till stöd härför följande: Då det i motionen berörda spörsmålet inom den närmaste tiden torde bliva föremål för utredning inom pensionsstyrelsen och med anledning av riksdagens skrivelse den 8 juni 1921 förslag i ämnet därefter från Kungl. Maj:ts sida torde kunna förväntas till riksdagen, ansåge utskottet motionen icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagens båda kamrar.

Vid 1926 års riksdag förekom frågan åter till behandling. I de lika lydande motionerna nr 138 i första kammaren och nr 289 i andra kammaren yrkades,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar av lagen om allmän pensionsförsäkring att inom pensionsförsäkringen beräkningen av äkta makars tilläggsavgift grundades på hälften av makarnas gemensamma inkomst, att denna tilläggsavgift påfördes vardera maken med lika belopp samt att avgiftspensionen beräknades efter för män och kvinnor gemensamma grunder.

I de lika lydande motionerna nr 139 i första kammaren och nr 184 i andra kammaren yrkades, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av utredning angående fördelningen äkta makar emellan av dem tillkommande avgiftspensioner enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, så att den påförda pensionstilläggsavgiften på lämpligt sätt delades mellan man och hustru, och om framläggande för 1927 års riksdag av det förslag, som härav kunde föranledas.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 4, hemställde andra lagutskottet, att enär de i motionerna berörda spörsmålen vore under övervägande hos Kungl. Maj:t samt det kunde förutsättas, att riksdagen inom en snar framtid med anledning av proposition från Kungl. Maj:t komme att få tillfälle att taga ståndpunkt till nämnda frågor, motionerna icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Beräkning av årsinkomst.

Frågan om beräkning av årsinkomsten vid fastställande av rätt till pensions-tillägg, barntillägg eller understöd enligt pensionsförsäkringslagen förelåg till behandling vid 1927 års riksdag.

I motionen nr 64 i första kammaren hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vilken omfattning understöd från donationer, välgörenhetsfonder och dylikt, som stå under kommunal myndighets förvaltning och av sådan utdelas, icke skulle medräknas som inkomst vid bestämmandet av pensionstillägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen, ävensom att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I motionen nr 27 i andra kammaren föreslogs, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, i vilken omfattning gratialer eller pensioner i naturaprodukter eller kontanter till arbetare från arbetsgivare icke borde medräknas som inkomst vid bestämmandet av pensionstillägg, och att för riksdagen framläggas det förslag, vartill utredningen gäve anledning.

Andra lagutskottet infortrade i anledning av motionerna yttrande från pensionsstyrelsen. Under framhållande, att man torde kunna förvänta, att en allmän revision av pensionsförsäkringen under närmaste framtiden skulle komma till stånd samt att ifrågavarande spörsmål därvid torde komma under övervä-

gande, ifrågasatte styrelsen, huruvida en särskild framställning om utredning i berörda hänseenden kunde vara erforderlig.

Utskottet hemställde i sitt utlåtande, nr 17, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, under förutsättning att en revision av allmän omfattning av pensionsförsäkringen komme till stånd, måtte i samband därmed låta de frågor, som berördes i motionerna I: 64 och II: 27, bliva föremål för en allsidig utredning, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Till stöd härför anförde utskottet:

De önskemål, som framförts i förevarande motioner, äro enligt utskottets mening av det intresse, att frågan i vad mån möjlighet föreligger att tillgodose dem synes böra uppmärksammas. Att nu uttala något omdöme om den utsträckning, vari dessa önskemål kunna förverkligas, synes icke böra ifrågakomma, då man för närvarande icke kan överskåda de konsekvenser av principiell och ekonomisk betydelse, som föranledas av ändringar av nu gällande lag i förelagen riktning.

När utskottet förordar, att de i motionerna upptagna spörsmålen göras till föremål för utredning, förutsätter utskottet — under hänvisning till pensionsstyrelsens yttrande — att en allmän revision av pensionsförsäkringen kommer till stånd inom den närmaste tiden, så snart sjukkasfefrågans läge det medger. Vid en dylik allmän revision synas de spörsmål, varom här är fråga, böra komma under övervägande.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1928 års riksdag väcktes åtskilliga motioner rörande ändringar i pensionsförsäkringslagen. Vissa av dessa motioner åsyftade en revision av pensionsförsäkringen i dess helhet, under det att andra togo sikte på partiella reformer.

Riksdagen
1928.

Bland sistnämnda motioner äro att märka *dels* de likalydande motionerna nr 38 i första kammaren och nr 70 i andra kammaren, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådant tillägg till 7 § pensionsförsäkringslagen, att understöd från välgörenhetsfonder eller dylikt samt pension eller gratial från arbetsgivare till hos honom förut anställd arbetare icke måtte, i den mån sagda understöd, pensioner eller gratial sammanlagt icke överstege 300 kronor, tagas i betraktande vid beräkning av årsinkomst jämlikt 7 § av nämnda lag,

dels ock de likalydande motionerna nr 168 i första kammaren och nr 192 i andra kammaren, vari yrkades, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av lagen om allmän pensionsförsäkring, att inom pensionsförsäkringen beräkningen av äkta makars tilläggsavgift skulle grundas på hälften av makarnas gemensamma inkomst och att denna tilläggsavgift skulle påföras vardera maken med lika stort belopp.

Sammansatta stats- och andra lagutskottet, som till gemensam behandling

förehade ovannämnda motioner om ändringar i pensionsförsäkringslagen, yttrade i sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 3, bland annat.

I de motioner, där kravet på en allmän revision av pensionsförsäkringen framförts, har detta krav motiverats från skilda utgångspunkter. Enligt den uppfattning, som företrädes av vissa motionärer, bör utredningens huvudsyfte vara att skapa en lagstiftning om folkpensionering, varigenom medborgarna utan uppskov tillförsäkras ålderdoms- och invaliditetspensioner tillräckliga att leva på. För uppnående av det sålunda angivna målet torde det enligt dessa motionärers mening bliva erforderligt att underkasta den nuvarande pensionsförsäkringens ekonomiska struktur en revision från grunden, varvid bl. a. frågan om den utsträckning, i vilken fondering av avgifter lämpligen bör äga rum, bör upptagas till ingående prövning.

Andra motionärer hava motiverat det framförda revisionskravet under starkare betonande av de statsfinansiella synpunkterna. Även för dessa motionärer har spörsmålet om pensionsförsäkringsfonden trätt i förgrunden, men de ha dessutom framhållit ett flertal andra omständigheter, som enligt deras uppfattning göra en revision av pensionsförsäkringen oundgänglig, såsom de lokala organisationsproblemen, önskvärdheten av en mera systematisk gränsreglering och ett mera effektivt samarbete mellan de olika sociala försäkringsgrenarna, pensionsstyrelsens omstridda sjukvårdande verksamhet, farhågorna för försäkringens parasitära utnyttjande m. m.

De synpunkter, som här återgivits, motivera enligt utskottets mening att en allmän revision av pensionsförsäkringen skyndsammast kommer till stånd. Utredningens huvuduppgift synes böra vara att i ljuset av den samlade erfarenhet, som vunnits under de år pensionsförsäkringen varit i kraft, undersöka i vilka avseenden nu gällande lag om allmän pensionsförsäkring bör underkastas ändringar för att såväl ur landets som individens synpunkt på bästa möjliga sätt tillgodose denna lagstiftnings syfte. Härvid synes särskilt uppmärksamhet böra ägnas bl. a. åt frågan rörande storleken av de pensioner, som med hänsyn till olika orters växlande levnadsomkostnader kunna anses såsom erforderliga för en nödortftig försörjning samt åt det likaledes betydelsefulla spörsmålet i vad mån möjlighet kan anses föreligga för att under pensionsförsäkringens form eller på annat sätt säkerställa dessa pensionsbelopp. I samband härmed anser sig utskottet böra förorda en ingående prövning av frågan huruvida folkpensioneringen bör uppbyggas efter gängse försäkringstekniska principer med ty åtföljande fondering av avgifterna, eller huruvida något annat system helt eller delvis bör ersätta detta.

En annan grupp av frågor, varåt uppmärksamhet bör ägnas, äro de organisatoriska problemen och då i främsta rummet de, som avse den lokala kontrollen.

Utom de förhållanden, som ovan berörts, och som enligt utskottets uppfattning äro av den art, att de göra en ingående revision av pensionsförsäkringen erforderlig, tillkomma även vissa i särskilda motioner framförda frågor, som synas böra omfattas av den föreslagna utredningen. Bland dessa frågor märkas bl. a. den i motionerna I: 38 och därmed likalydande II: 70 behandlade frågan angående viss utvidgning av området för den s. k. fria inkomsten samt det i motionerna I: 168 och II: 192 framförda och enligt utskottets uppfattning behjärtansvärda kravet angående ändring i grunderna för fördelningen av avgiftspensionerna äkta makar emellan.

Utskottet hemställde, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, under beaktande av i utskottets utlåtande anförda synpunkter, täcktes låta verkställa utredning snarast möjligt rörande revision av lagen om allmän pensionsförsäkring och för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

I anledning av riksdagens sistberörda framställning tillsatte Kungl. Maj:t den 30 juli 1928 en kommitté med uppdrag att verkställa en fullständig utredning rörande revision av pensionsförsäkringslagen. Vid kommitténs tillsättande anförde chefen för socialdepartementet efter redogörelse för de förslag om ändring av nämnda lag, som från skilda håll framförts, följande:

1928 års pensionsförsäkringskommitté.

Av den nu lämnade redogörelsen framgår, att från olika håll föreslagits utredning antingen rörande den allmänna pensionsförsäkringen i dess helhet eller beträffande särskilda till densamma hörande frågor. Dessa framställningar synas mig giva vid handen, att med en dylik utredning icke längre bör anstå. Den erfarenhet, som vunnits sedan den nu gällande pensionsförsäkringen trädde i kraft, giver vid handen, att nämnda försäkring trots de ändringar däri, som vid olika tillfällen genomförts, är behäftad med vissa brister. Dessa brister torde icke kunna undanröjas utan en föregående fullständig utredning rörande pensionsförsäkringsfrågan i hela dess vidd. Även de med försäkringen förenade, växande kostnaderna för det allmänna synas motivera en undersökning beträffande försäkringens grunder och de med densamma förenade organisatoriska problemen.

Huvudsyftet med den sålunda förordade utredningen synes, såsom riksdagen framhållit, böra vara att med den erfarenhet, som vunnits under pensionsförsäkringens tillämpning, undersöka, i vilka avseenden nu gällande lag i ämnet bör underkastas ändringar för att kunna på bästa möjliga sätt tillgodose denna lagstiftnings syfte.

Härvid måste beaktas ej blott den enskildes intresse att erhålla effektiv hjälp vid ålderdom eller invaliditet utan även samhällets intresse att de bördor, som i detta syfte påläggas det allmänna, stå i rimligt förhållande till de resultat, som ernås. Ett tillgodoseende av förstnämnda intresse torde förutsätta undersökning, huruvida pensionsbeloppen böra göras beroende av levnadskostnaderna å olika orter. Med hänsyn till samhällets intresse är det nödvändigt, att ställning toges till frågan, huruvida huvudvikten vid försäkringen skall läggas på bidrag från de försäkrade eller från det allmänna. I detta hänseende bör särskilt beaktas önskvärheten av att det allmännas understöd så vitt möjligt får karaktären av hjälp till självhjälp. Ett avgörande härutinnan torde ej kunna träffas utan en undersökning rörande folkpensioneringens verkan i psykologiskt avseende och framför allt dess betydelse för de enskildas intresse att själva sörja för sin ålderdom. Härmed sammanhänger i viss mån frågan, huruvida den gällande pensionsförsäkringen öppnar möjligheter för mindre nogräknade element att genom oriktiga uppgifter eller på annat sätt tillskansa sig ooberättigade fördelar.

Undersökas bör även spørgsmålet huruvida skyldighet bör åläggas arbetsgivare att i någon form bidra till försäkring av hos dem anställda personer. Tillika bör utredas, om och efter vilka grunder det allmännas kostnader böra fördelas mellan staten och kommunerna, därvid alltid måste förutsättas, att

primärkommunerna i icke allt för ringa grad göras direkt intresserade i försäkringens handhavande.

Riksdagen har även förordat prövning, huruvida pensioneringen bör uppbyggas efter gängse försäkringstekniska grunder med åtföljande fondering av avgifterna eller huruvida något annat system helt eller delvis bör komma till användning. Jämväl denna viktiga fråga synes böra bli föremål för undersökning.

En utredning angående pensionsförsäkringens bör naturligen omfatta även dithörande betydelsefulla organisatoriska problem. Jag avser då icke blott frågan om pensionsstyrelsens organisation — särskilt spörsmålen om handläggningen av pensionsärendena, bokföringen av pensionsavgifter samt lämpligaste formen för fondförvaltningens ordnande — utan framför allt frågan om de lokala pensionsorganen. Ur såväl samhällets som de enskildas intresse torde det vara nödvändigt, att de lokala organen erhålla en sammansättning, som möjliggör en på ingående kännedom om de sökandes förhållanden grundad handläggning av pensionsärendena och en effektiv kontroll att försäkringen icke missbrukas. Sannolikt är, att ett tillfredsställande resultat i detta hänseende icke kan vinnas utan en väsentlig utvidgning av pensionsdistrikten. I samband med dessa frågor bör även beaktas önskvärldheten av att pensionsansökningarna kunna avgöras med mindre tidsutdräkt samt att en lämpligare besvärssordning än den nuvarande införas. Det bör även undersökas, huruvida de lokala pensionsorganen böra erhålla sådan organisation, att de kunna tjänstgöra såsom organ jämväl för andra grenar av socialförsäkringen och eventuellt även för statens direkta hjälpverksamhet. Samtidigt bör utredning verkställas rörande andra former för samverkan mellan pensionsförsäkring och fattigvård.

Den nu förordnade utredningen bör icke utgöra något hinder för upptagande till behandling av frågan om en reform i den ena eller andra riktningen av vår nuvarande sociala sjukförsäkring. På vilka principer en sådan reform än må grundas, måste sambandet mellan nämnda verksamhet och pensionsförsäkringen i nu förevarande utredning särskilt beaktas. På sätt riksdagen framhållit, böra således tillgodoses å ena sidan behovet av effektivt samarbete mellan socialförsäkringens olika grenar och å andra sidan önskemålet att erhålla en klar avgränsning såväl mellan dessa grenar inbördes som i möjligaste mån mellan socialförsäkringen och annan försäkringsverksamhet.

Redan vid pensionsförsäkringslagens antagande uttalades, att det föreslagna debiterings- och uppbördssystemet med ganska stor sannolikhet kunde förutses komma att i tillämpningen visa brister och ofullständigheter. Detta antagande har i viss mån besannats, och det synes uppenbart, att åtskilliga ändringar måste vidtagas beträffande påföring, uppbörd och redovisning av pensionsavgifter. Därest en höjning kommer att ske av nämnda avgifter blir en omläggning av uppbördsväsendet än mera påkallad. Tydligen kan emellertid denna fråga icke lösas utan samband med spörsmålet om en reform av uppbörden av skatter och andra allmänna avgifter. Jag erinrar därom att Kungl. Maj:t den 23 maj 1924 uppdragit åt särskilda sakkunniga att inom finansdepartementet verkställa utredning angående åtgärder till avvägbringande av en rationell skatteuppbörd. De sakkunniga hava meddelat, att deras betänkande antoges kunna avlämnas under år 1928. Vid den nu föreslagna pensionsutredningen bör behörig hänsyn tagas till de bestämmelser om uppbördsväsendet, som sålunda kunna komma att framläggas.

Vad angår de mera speciella frågorna inom pensionsförsäkringen torde lös-

ningen av desamma i viss mån bliva beroende av de grunder, på vilka folkpensioneringen kommer att byggas. Vid utredningen böra givetvis de uppslag komma under överbägande, som enligt vad jag tidigare berört framkommit från olika håll. Jag vill här endast erinra om några av dessa.

Med frågan om pensionstilläggs storlek sammanhänger nära problemet om fastställande av den inkomst, som skall läggas till grund vid beräkning av pensionstillägg. Rörande detta ämne föreligga flera ändringsförslag. Särskilt bör i detta hänseende utredning verkställas, om och i vilken utsträckning vid pensionstilläggs bestämmande hänsyn bör tagas till pensioner och understöd av olika slag.

Ett annat spörsmål, som bör beaktas, är frågan om fördelningen mellan äkta makar av dem tillkommande avgiftspensioner. Undersökas bör även, huruvida, utöver vad nu äger rum, understöd i en eller annan form kan beredas obemödlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt frågan om pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet. Härvid bör — efter utredning rörande resultatet av denna verksamhet i såväl medicinskt som ekonomiskt hänseende — undersökas, huruvida verksamheten bör i sin nuvarande form bibehållas eller några förändringar beträffande densamma kunna anses påkallade. Tillika bör ett klarläggande ske av förhållandet mellan denna verksamhet och den allmänna sjukvården och särskilt tillses, att densamma begränsas till sådana områden, där vårdbehovet ej bör på annat sätt tillgodoses.

Beaktas bör slutligen den av pensionsstyrelsen bedrivna, på frivilliga avgifter grundade försäkringen. I denna del synes utredningen böra avse såväl frågan om denna försäkringsgrens bibehållande som spörsmålet om försäkringens lämpligaste anordnande. Jag avser härvid särskilt frågorna om statsbidrag, om kostnaderna för förvaltningen och om den frivilliga pensionens inverkan vid bestämmande av pensionstillägg. De förändringar, som nyligen vidtagits beträffande denna försäkring, torde få anses provisoriska och böra icke få hindra en allsidig undersökning beträffande dithörande frågor.

Den utredning jag sålunda förordar synes böra anförtros åt en särskild kommitté. Med hänsyn till frågans vikt och arbetets omfattning torde inom denna böra inrymmas representanter för olika politiska och sociala åskådningar. Tillika torde företrädare böra finnas för kvinnornas särskilda önskemål liksom för medicinsk sakkunskap. Vid nu angivna förhållande synes antalet medlemmar i kommittén kunna bestämmas till tolv. I den mån det befinnes lämpligt bör för utredningens underlättande och koncentration detaljarbetet överlämnas åt en eller flera subkommittéer. Utredningen bör ske under samverkan med pensionsstyrelsen och kommittén erhålla tillgång till det material och den erfarenhet, som samlats inom styrelsen. Arbetet bör så bedrivas, att kommitténs betänkande må kunna avgivas senast under förra hälften av år 1930.

Vid fjolårets riksdag voro de till pensionsförsäkringskommittén hänskjutna frågorna i viss omfattning föremål för behandling.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 344, hemställde nämligen herr Andersson i Stockholm m. fl., att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, dels, att den av 1928 års riksdag beslutade pensionsutredningen måtte så påskyndas, att förslag i ärendet kunde föreläggas 1931 års riksdag, dels ock

Riksdagen
1930.

att därvid, jämte andra spörsmål, frågan om den inkomstgräns, som skulle utgöra villkor för erhållande av tilläggspension, måtte tagas under allvarligt övervägande.

Andra lagutskottet, som behandlade denna motion, hemställde i sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 6, om avslag å densamma under framhållande, att utskottet förutsatte, att ifrågavarande utredningsarbete komme att bedrivas med all den skyndsamhet, som förhållandena medgäve, samt att, då utredningen skulle omfatta pensionsförsäkringsfrågan i hela dess vidd, det icke syntes lämpligt att anhålla, att vissa frågor skulle, såsom motionärerna föreslagit, tagas under allvarligt övervägande.

Motionen blev av riksdagen avslagen.

Utskottet.

De önskemål, som framförts i de föreliggande motionerna, äro enligt utskottets förmenande av den betydelse, att frågan om möjlighet att tillgodose dem snarast bör undersökas. Ett dröjsmål med lösningen av det nu ånyo väckta spörsmålet om s. k. fri inkomst är ägnat att väcka betänkligheter, då gällande bestämmelser i ämnet torde motverka den mångenstädes i vårt land förekommande sedvänjan, att arbetsgivare bidra till sina förutvarande arbetares underhåll på deras ålderdom. Jämväl är ytterligare uppskov med frågan om förbättring av gifta eller förut gifta kvinnors avgiftspensionering beklagligt, icke minst ur den synpunkten, att många redan nu ålderstigna kvinnor ej bliva delaktiga i de ifrågasatta förbättringarna, därest en ändring i pensionsförsäkringslagens stadganden icke inom en nära framtid kommer till stånd.

Utskottet — som utgår från att utredningen om revision av pensionsförsäkringslagen kommer att bedrivas med all den skyndsamhet, som omständigheterna medgiva — förutsätter, att pensionsförsäkringskommittén, därest densamma finner förevarande frågor kunna lösas utan sammanhang med övriga till kommittén överlämnade uppgifter, företager dessa frågor till undersökning snarast möjligt och utan avbidan på slutförande av utredningen i övrigt framlägger de förslag, vartill en sådan undersökning kan leda.

Med hänsyn härtill får utskottet hemställa,

A) att motionerna I: 137 och II: 196 ävensom motionen II: 289, i vad densamma avser ändring av grunderna för beräkning av tilläggspension eller understöd, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

B) att motionen II: 289 ej heller i övrigt måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1931.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *von Geijer* och *Petrén*, fröken *Hesselgren* samt herrar *Gustaf Tamm**, *Norman*, *P. Sandström* och *Olof Carlsson*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar*, *Magnusson* i Skövde, *Hage*, *Wallerius*, *Johanson* i Hallagården*, *Olovson* i Västerås, *Skoglund** och *Osberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
